

**NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC TỪ XA
NGANG TẦM VỚI SỰ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI CỦA ĐẤT NƯỚC**

*Nguyễn Văn Hòa
Trung tâm Đào tạo Từ xa, Đại học Huế*

TÓM TẮT

Giáo dục từ xa ngày càng đóng vai trò tích cực trong việc xây dựng xã hội học tập. Sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước không những mang lại những tiền đề mà còn đặt ra yêu cầu đối với việc nâng cao chất lượng đào tạo.

Chất lượng đào tạo từ xa một mặt phụ thuộc vào sự phát triển kinh tế của xã hội, mặt khác, còn phụ thuộc vào các yếu tố khác như chất lượng đầu vào, chương trình, nội dung, phương pháp đào tạo, học liệu và các phương tiện học tập, giảng dạy, đội ngũ cán bộ giảng dạy, quản lý hệ thống tổ chức và quá trình triển khai đào tạo.

Nâng cao chất lượng đào tạo từ xa cần sự tác động cùng chiều của nhiều mặt và nhiều yếu tố trên.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục phải thích ứng với sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, theo đó, giáo dục từ xa ngày càng đóng vai trò tích cực trong việc xây dựng xã hội học tập, xây dựng nền tảng giáo dục suốt đời. Đặc biệt, trong giai đoạn hiện nay, khi phương thức giáo dục truyền thống không đáp ứng đủ nhu cầu học tập của mọi người và nhu cầu đào tạo nguồn nhân lực phục vụ cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước ngày càng cao, thì giáo dục từ xa được coi là một xu hướng tất yếu, một phương thức hữu hiệu để hiện thực hóa một cách sinh động triết lý giáo dục: "Mở cơ hội học tập cho mọi người".

2. Nội dung

Giáo dục từ xa trong những năm qua đã đạt được những thành tích đáng kể: đảm bảo cơ hội và tạo điều kiện cho mọi người được học tập, góp phần nâng cao trình độ dân trí, xây dựng xã hội học tập. Hiện nay, trước yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế đòi hỏi giáo dục từ xa phải tiếp tục mở rộng quy mô và ngành nghề đào tạo phù hợp với yêu cầu phát triển của xã hội trên cơ sở nâng cao chất lượng đào tạo.

Chất lượng đào tạo có quan hệ mật thiết với sự phát triển kinh tế-xã hội. Nâng

cao chất lượng đào tạo phải nhất thể hóa với sự phát triển kinh tế xã hội. Điều đó nói lên rằng, giáo dục và đào tạo phải hướng đến phục vụ tích cực cho sự phát triển của xã hội và chính sự phát triển của kinh tế - xã hội sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho việc nâng cao chất lượng đào tạo. Bởi vì con người là tổng hòa các quan hệ xã hội nên quá trình nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo có quan hệ mật thiết với sự phát triển của kinh tế - xã hội..

Chất lượng giáo dục và đào tạo một mặt phụ thuộc vào sự phát triển kinh tế - xã hội; mặt khác, còn phụ thuộc vào các yếu tố khác như chất lượng đầu vào, năng lực và ý thức tự giác của người học, chương trình, nội dung, phương pháp đào tạo, cơ sở vật chất, học liệu và các phương tiện học tập, giảng dạy, đội ngũ cán bộ tham gia giảng dạy và quản lý đào tạo, hệ thống tổ chức, cơ chế quản lý và quá trình triển khai đào tạo...

Một trong những yếu tố cơ bản tạo nên chất lượng đào tạo đó là bản thân người học. Người học theo hình thức giáo dục từ xa đòi hỏi phải có trình độ tự giác cao, phải có khả năng tự học độc lập, chủ động trong lĩnh hội tri thức, tự kiểm tra và biết vận dụng kiến thức đó vào trong cuộc sống; người học từ xa chủ yếu thông qua xét tuyển và có thể đăng ký theo học ở bất cứ thời điểm nào trong năm học. Chính vì thế, hình thức giáo dục từ xa không những hướng đến phát huy một cách tối đa năng lực nội sinh của người học, mà còn đáp ứng được nhu cầu đa dạng của người học, nên đã thu hút ngày càng nhiều người theo học.

Nếu năm 2007, cả nước chỉ có 10 cơ sở đào tạo từ xa với khoảng 90.000 người theo học, thì đến nay đã có 17 cơ sở đào tạo từ xa: trường Đại học Sư phạm Hà Nội, trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2, trường Đại học Hà Nội, trường Đại học Kinh doanh – Công nghệ Hà Nội, trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Học viện Công nghệ Bưu chính viễn thông, Đại học Mở Hà Nội, trung tâm Đào tạo Từ xa - Đại học Huế, Trung tâm Giáo dục thường xuyên Đại học Đà Nẵng, trường Đại học Duy Tân Đà Nẵng, trường Đại học Đà Lạt, trường Đại học Bình Dương, trường Đại học Mở thành phố Hồ Chí Minh, trường Đại học Hồng Bàng thành phố Hồ Chí Minh, trường Đại học Sư phạm Đồng Tháp, trường Đại học Trà Vinh. Tại các cơ sở này hiện có hơn 232.000 người đang theo học, trong số đó có hơn 53.000 đang theo học tại trung tâm Đào tạo Từ xa – Đại học Huế.

Những con số trên cho thấy rằng, đào tạo từ xa đã đáp ứng được một phần nào đó nhu cầu học tập thường xuyên của mọi người, nhu cầu phát triển của xã hội và ngày càng có nhiều người theo học. Sự gia tăng về số lượng người học và các cơ sở đào tạo từ xa càng làm gay gắt hơn yêu cầu về việc nâng cao chất lượng đào tạo. Một trong những hạn chế của hình thức giáo dục từ xa đó là chất lượng đầu vào thấp; phần lớn người học lớn tuổi, ở vùng sâu, vùng xa, vùng kinh tế - xã hội khó khăn, không có đủ điều kiện để học theo hình thức mặt - giáp mặt. Chính hạn chế này là một trong những lực cản không nhỏ đối với việc nâng cao chất lượng đào tạo, đồng thời cũng chính là vấn đề mấu chốt trong việc giải quyết mâu thuẫn giữa nâng cao chất lượng đào tạo và

mở rộng quy mô đào tạo.

Khắc phục hạn chế và giải quyết mâu thuẫn trên, cần có sự chung sức của toàn xã hội mà trước hết là của chính cơ sở đào tạo. Cơ sở đào tạo cần phải đổi mới nội dung, chương trình, cơ chế quản lý; trên cơ sở đổi mới đó, thiết kế được một lịch trình đào tạo chặt chẽ, hợp lý và linh hoạt; có hệ thống học liệu đầy đủ, dễ tiếp cận, phù hợp với người tự học là chính; xây dựng các chuẩn mực và quy trình đánh giá kết quả học tập một cách khách quan; đổi mới phương pháp dạy và học phù hợp với yêu cầu phát triển của xã hội; tích cực áp dụng phương thức đào tạo theo tín chỉ; sàng lọc kỹ càng trong quá trình đào tạo, thắt chặt đầu ra.

Bên cạnh những giải pháp trên, các cơ sở đào tạo cần phát huy những lợi thế của người học từ xa. Lợi thế đó là có việc làm ổn định, đào tạo phù hợp với công việc mà họ đang làm, có sự trải nghiệm thực tiễn qua hoạt động lao động sản xuất và các hoạt động xã hội khác; có nhu cầu và động lực học tập theo đúng nguyện vọng đó là học để biết, để làm và để khẳng định mình. Phát huy được lợi thế đó sẽ làm khơi bật năng lực tự học của họ - một trong thành tố quan trọng quyết định chất lượng đào tạo.

Khác với các hình thức giáo dục khác, giáo dục từ xa được thực hiện thông qua sự tác động qua lại giữa người học và học liệu là chủ yếu; còn sự tác động trực tiếp (mặt giáp mặt) giữa người dạy và người học chỉ là thứ yếu với thời lượng chiếm từ 15% đến 25% so với đào tạo chính quy. Chính đặc điểm khác biệt này đã nói lên rằng, chất lượng đào tạo theo hình thức giáo dục từ xa có quan hệ mật thiết với học liệu.

Học liệu là cơ sở, nền tảng tạo lập nên chất lượng đào tạo từ xa; học liệu là người thầy lớn đối với những người tự học, học từ xa là lấy tự học là chính. Vì vậy, cung cấp kịp thời, đầy đủ học liệu cho người học chẳng những là điều kiện tiên quyết để mở lớp học, mà còn là điều kiện tiên quyết để nâng cao chất lượng đào tạo. Thế nhưng, hiện nay một số cơ sở đào tạo từ xa vẫn tiến hành đào tạo mà không cần biết người học có học liệu hay không; học liệu không cung cấp đầy đủ cho người học, mà để cho người học tự tìm mua, có cũng được, không có cũng được.

Chính tình trạng này đã dẫn đến những bất cập như sau: thứ nhất, người học không có đủ học liệu cần thiết; thứ hai, cơ sở đào tạo không có đủ nguồn lực để đầu tư xây dựng và phát triển hệ thống học liệu; thứ ba, tạo nên sự bất tương thích giữa người dạy với người học, giữa người học với học liệu, giữa người học với lịch trình đào tạo; thứ tư, học liệu không cập nhật và không phù hợp với hình thức giáo dục từ xa. Những bất cập đó là những cản trở đối với việc nâng cao chất lượng đào tạo hiện nay.

Thấu hiểu vấn đề này, nên trong những năm qua, trung tâm Đào tạo Từ xa - Đại học Huế đã có nhiều nỗ lực trong việc xây dựng và phát triển nguồn học liệu. Tính đến nay, Trung tâm đã biên soạn, và xuất bản 476 đầu sách, 89 giáo trình điện tử và nhiều tài liệu dưới dạng đề cương hướng dẫn học tập và ôn tập; ngoài nguồn học liệu in ấn còn có học liệu nghe nhìn, học liệu trên Website và các bài giảng trực tuyến. Chỉ tính riêng

trang Website của Trung tâm bình quân mỗi ngày có hơn 1300 lượt người truy cập. Sinh viên của Trung tâm được miễn phí trong việc truy cập học liệu và được cung cấp đầy đủ học liệu theo xu hướng ngày càng phong phú, đa dạng.

Để tiếp tục tạo những chuyển biến tích cực trong việc nâng cao chất lượng đào tạo, trong thời gian tới, Trung tâm sẽ đổi mới nội dung, chương trình, trên cơ sở đó rà soát, thẩm định nguồn học liệu hiện có; tiến hành tổ chức biên soạn, chỉnh lý, bổ sung, chuẩn hóa, điện tử hóa và phát triển hệ thống học liệu phù hợp với nội dung, chương trình đào tạo mới và tương xứng với sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước; tăng cường nguồn học liệu được chuyển tải qua Internet.

Đi liền với học liệu là phương tiện phục vụ cho quá trình giảng dạy và học tập. Sự tác động qua lại giữa người dạy và người học trong giáo dục từ xa được thực hiện chủ yếu thông qua các phương tiện mà trước hết là phương tiện thông tin và truyền thông. Vì vậy, để nâng cao chất lượng đào tạo từ xa nhất thiết phải dựa trên những thành tựu của công nghệ thông tin và truyền thông.

Xuất phát từ yêu cầu tự thân đó, trong những năm qua, nhiều cơ sở đào tạo từ xa trong cả nước, trong đó có trung tâm Đào tạo Từ xa – Đại học Huế đã đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin; Trung tâm là một trong những cơ sở đầu tiên tiến hành thử nghiệm đào tạo trực tuyến và đã thu được những kết quả bước đầu thật đáng khích lệ. Tuy nhiên, so với yêu cầu phát triển của xã hội thì những kết quả đạt được còn hạn chế mới dừng lại ở mức độ cục bộ, thử nghiệm.

Sở dĩ như vậy là vì: thứ nhất, cơ sở hạ tầng thông tin từ cơ sở đào tạo đến các địa phương có người theo học chưa đồng bộ, chưa hoàn chỉnh và khả năng tương thích chưa cao; thứ hai, đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý và cán bộ kỹ thuật nghiệp vụ còn nhiều bất cập; thứ ba, phần lớn người học chưa có máy tính cá nhân, trình độ, kỹ năng sử dụng máy tính còn thấp so với mặt bằng chung của xã hội; thứ tư, trong môi trường hiện nay, chi phí đào tạo trực tuyến cao hơn nhiều lần so với đào tạo trực tiếp, thế nhưng kết quả thu được lại chưa tương xứng nguồn lực đầu tư.

Trong các nguyên nhân trên thì nguyên nhân thứ ba là khó giải quyết hơn cả. Vì trong đào tạo từ xa hiện đại, người học với tư cách là chủ thể sử dụng các phương tiện học tập. Những khó khăn, thách thức đó đòi hỏi chúng ta phải có một lộ trình thích hợp trong việc chuyển đổi dần từ mô hình đào tạo truyền thống sang mô hình đào tạo hiện đại - ứng dụng công nghệ thông tin, sao cho vừa kế thừa được những mặt mạnh của phương thức truyền thống, vừa tiếp cận được những thành tựu của công nghệ thông tin và phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội Việt Nam.

Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin là yêu khách quan của sự phát triển kinh tế - xã hội hiện nay; chỉ có đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin mới xóa bỏ được rào cản về mặt địa lý, mở rộng sự hợp tác và đem lại cơ hội học tập cho nhiều người. Do đó, muốn mở rộng quy mô trên cơ sở nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo

theo kịp với xu thế phát triển xã hội và xứng tầm thời đại thì nhất thiết phải ứng dụng công nghệ thông tin. Sự ứng dụng này đòi hỏi phải có sự đầu tư, hỗ trợ của nhà nước và sự tự thân vận động của các cơ sở đào tạo.

Từ nhận thức trên, trong thời gian tới, trung tâm Đào tạo Từ xa –Đại học Huế sẽ tiếp tục đầu tư các thiết bị về công nghệ thông tin, kết nối Internet trên diện rộng với tất cả các cơ sở tiếp nhận chương trình đào tạo từ xa và các cơ sở liên kết đào tạo với Trung tâm; tăng cường hướng dẫn và khuyến khích người học sử dụng các thiết bị công nghệ thông tin vào trong quá trình học tập; từng bước chuyển qua đào tạo trực tuyến một số một số học phần, tín chỉ, một số ngành phù hợp với điều kiện, năng lực thực tế của người học; từng bước đưa các bài thí nghiệm ảo vào chương trình đào tạo; đổi mới hệ thống các chương trình quản lý đào tạo, quản lý sinh viên, quản lý học liệu, quản lý tài chính và quản lý tài sản; tiếp tục nâng cấp các chương trình ứng dụng trên mạng LAN như chương trình thông tin tự động, chương trình triển khai kế hoạch đào tạo, chương trình quản lý và sử dụng đội ngũ giảng viên; tăng cường sự gắn kết giữa việc xây dựng cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin ở các địa phương với việc triển khai đào tạo từ xa; nâng cấp trang Website thành một cổng thông tin điện tử với nhiều chuyên mục, với nhiều nội dung phong phú nhằm đáp ứng và cung cấp thông tin kịp thời cho người học; tăng cường sự hợp tác với các cơ quan trong và ngoài nước nhằm nâng cao năng lực ứng dụng công nghệ thông tin trong đào tạo.

Đào tạo từ xa rất coi trọng quá trình tự đào tạo của người học, nhưng điều đó không có nghĩa là xem nhẹ vai trò của người giảng viên. Người giảng viên là người hướng dẫn, thiết kế, kích lệ, làm khơi bật tính tích cực và tính độc lập của người học. Do đó, chất lượng đội ngũ giảng viên là một trong những yếu tố quan trọng tạo nên chất lượng đào tạo.

Theo quy trình đào tạo từ xa ở nước ta hiện nay, để giúp cho người học đạt được kết quả tốt, người giảng viên tham gia trong quá trình đào tạo từ xa không những có khả năng giảng dạy gián tiếp thông qua hệ thống học liệu và các phương tiện thông tin, mà còn có khả năng giảng dạy trực tiếp cho người học ngay tại các điểm tập trung. Ở đây cũng cần phải nói thêm rằng, cùng một nội dung chương trình nhưng thời lượng mà người giảng viên lên lớp cho người học từ xa chiếm 15% đến 25% so với người học chính quy, vì vậy để đảm đương được nhiệm vụ giảng dạy đó, đòi hỏi người giảng viên chẳng những có trình độ chuyên môn cao, nghiệp vụ vững vàng, mà còn phải có kinh nghiệm trong giảng dạy.

Người giảng viên trong khi lên lớp với một thời lượng rất hạn chế nhưng lại phải hoàn thành được nhiệm vụ hướng dẫn học tập, giải đáp mọi thắc mắc, hệ thống hóa và truyền đạt được toàn bộ nội dung chương trình cho đối tượng người học mà đối tượng này đại đa số trình độ chuẩn đầu vào vốn không được cao như các đối tượng khác; trong khi đó ở nước ta chưa có một cơ sở đào tạo nào đào tạo giảng viên để giảng dạy cho hình thức giáo dục từ xa. Vì thế, theo đáng giá của đội ngũ giảng viên, giảng dạy theo

hình thức giáo dục từ xa là cách giảng dạy khó nhất, làm việc với cường độ cao nhất.

Xuất phát từ thực tế trên và trước yêu cầu nâng cao chất lượng đào tạo từ xa ngang tầm với sự phát triển của đất nước, các cơ sở đào tạo từ xa cần quan tâm đặc biệt đến việc xây dựng và phát triển đội ngũ giảng viên. Xây dựng và phát triển đội ngũ này là yếu tố đóng vai trò quyết định đến chất lượng và hiệu quả của giáo dục và đào tạo. Trong tình hình kinh tế - xã hội ở nước ta hiện nay, để " tích cực triển khai hình thức giáo dục từ xa. Đẩy mạnh xây dựng xã hội học tập"[1,208], theo tinh thần Nghị quyết X của Đảng, đòi hỏi các cơ sở đào tạo phải tăng cường hợp tác nhằm khai thác và sử dụng hiệu quả đội ngũ giảng viên hiện có; mặt khác, phải tăng cường đào tạo mới đội ngũ giảng viên theo kịp yêu cầu của xã hội

Đầu tư cho đội ngũ giảng viên được xem là đầu tư cho một trong những yếu tố quan trọng nhằm nâng cao chất lượng đào tạo. Với ý nghĩa đó, trong những năm qua, Trung tâm Đào tạo Từ xa - Đại học Huế đã có nhiều cố gắng trong việc xây dựng và phát triển đội ngũ giảng viên.

Hiện nay, Trung tâm đã tập hợp được và huy động được 1550 cán bộ, công chức và viên chức tham gia vào hoạt động của Trung tâm; trong đó có 101 cán bộ cơ hữu, số cán bộ tham gia giảng dạy cho Trung tâm có 1328 người trong đó có 15 giáo sư, 123 phó giáo, 445 tiến sĩ khoa học và tiến sĩ, 614 giảng viên chính và thạc sĩ và 131 giảng viên. Đội ngũ này là nhân tố quyết định năng lực đào tạo; vị thế, chất lượng giáo dục và đào tạo cũng như thương hiệu của Trung tâm.

Sự phát triển kinh tế xã hội của đất nước luôn đặt ra nhu cầu mở rộng và nâng cao chất lượng đào tạo. Điều đó phản ánh sự gắn kết giữa đào tạo và sử dụng, cũng như nhu cầu không ngừng nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ nói chung và đội ngũ giảng viên nói riêng. Để đáp ứng nhu cầu đó, trung tâm Đào tạo Từ xa – Đại học Huế đã tăng cường hợp tác với các cơ sở đào tạo khác để không ngừng bổ sung, phát triển đội ngũ này cả về số lượng, chất lượng và cơ cấu; chuẩn hóa theo đúng chuyên ngành, chuyên môn và năng lực giảng dạy theo hình thức giáo dục từ xa; có chế độ đãi ngộ chính đáng theo đúng trình độ, năng lực và sự cống hiến của giảng viên; tạo điều kiện và môi trường làm việc thuận lợi cho giảng viên; nhằm thu hút ngày càng nhiều cán bộ, giảng viên tham gia vào hoạt động đào tạo của Trung tâm; khuyến khích sự giao lưu, trao đổi kinh nghiệm trong giảng dạy giữa các giảng viên; xây dựng, phát triển dữ liệu đội ngũ giảng viên.

3. Kết luận

Trong bối cảnh hiện nay, với sự phát triển như vũ bão của khoa học và công nghệ, sự bùng nổ của công nghệ thông tin, giáo dục theo hình thức từ xa là một xu thế phát triển tất yếu trong hệ thống giáo dục quốc dân. Hình thức này ngày càng khẳng định vai trò, vị thế của mình trong việc kiến lập một nền tảng vững chắc cho "mô hình giáo dục mở - mô hình xã hội học tập với hệ thống học tập suốt đời, đào tạo liên tục,

liên thông giữa các bậc học, ngành học; xây dựng và phát triển hệ thống học tập cho mọi người và những hình thức học tập, thực hành linh hoạt, đáp ứng nhu cầu học tập thường xuyên; tạo nhiều khả năng, cơ hội khác nhau cho người học, bảo đảm sự công bằng trong giáo dục "[1,95]. Hơn nữa sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn với phát triển kinh tế tri thức ở nước ta trên trong điều kiện toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, đang đòi hỏi giáo dục theo hình thức từ xa phải chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa để không những cung cấp đủ về số lượng, đồng bộ về cơ cấu nguồn nhân lực, mà quan trọng hơn là chất lượng nguồn nhân lực. Nâng cao chất lượng đào tạo từ xa cần đến sự tác động cùng chiều của nhiều yếu tố, nhiều giải pháp và sự quan tâm giúp đỡ của các cấp các ngành từ trung ương đến địa phương. Nâng cao chất lượng giáo dục từ xa ngang tầm với sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, đó là mệnh lệnh của cuộc sống trước xu thế phát triển tất yếu của thời đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2006.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo. *Kỷ yếu hội thảo khoa học quốc gia về giáo dục mở và từ xa*, Nxb Thế giới, Hà Nội, 2009.

IMPROVING THE QUALITY OF DISTANCE EDUCATION TO MEET THE DEMANDS FROM THE COUNTRY'S ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT

*Nguyen Van Hoa
Distance Training Center, Hue University*

SUMMARY

Distance education has played a more and more positive role in building of a learning movement of the society. The country's industrialization and modernization not only bring about prerequisites but also put forward requirements for the improvement of education and training.

The quality of distance education, on the one hand, depends on the economic and social development, and on the other hand, depends on their factors such as input quality, curricula, contents and training methodology, self-supporting learning materials, teaching and leaning facilities, teaching staff, organization system and the process of training implementation.

In order to improve the quality of distance education, it is necessary to have the same-direction impact of various aspects and factors as mentioned above.